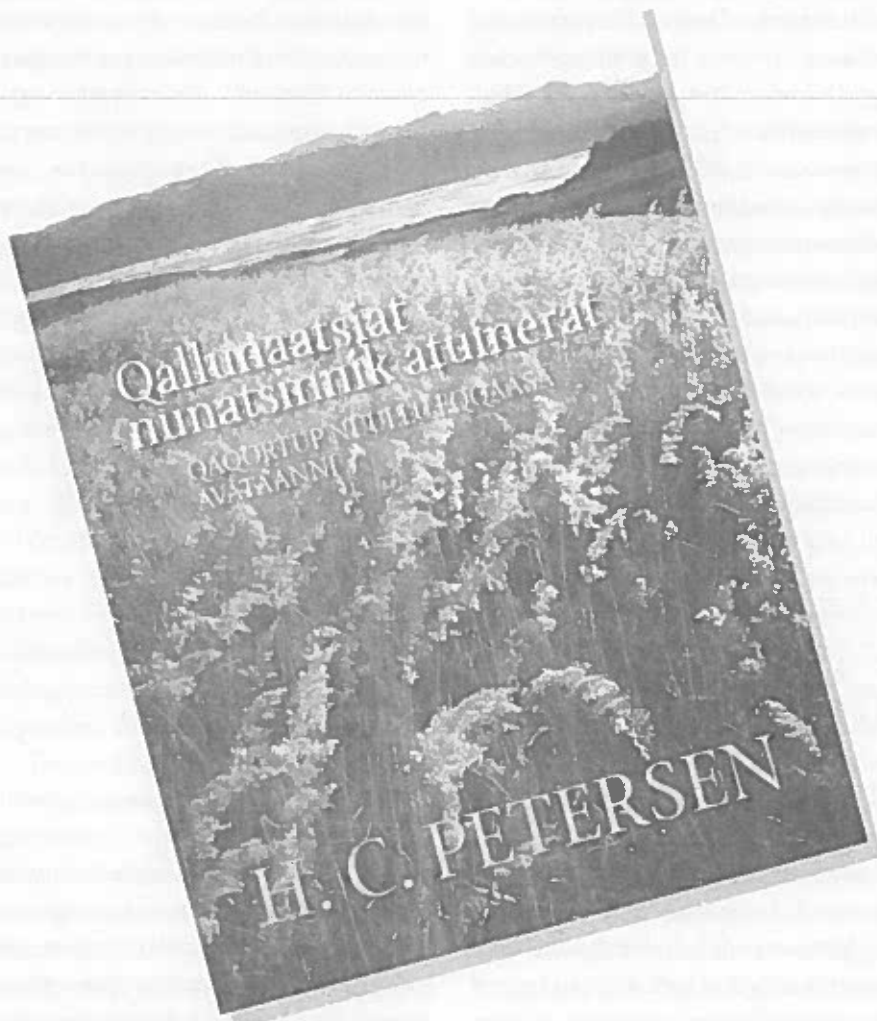

Qallunaatsiat eqqaamaneqarnerat

Hal: Inuiaat ukiut 500-t missaanni nunatta ilaani, annerusumik Nuup eqqaani Kujataanilu Qaqortup eqqaani, najugaqarsimasut maanna najugaqarfikuinnaasigut ilisimasavut tassaapput qallunaatsiat. Nunatsinni nungunnerat ukiorpallussuit ingerlaneranni ilisimatusarnikkut paasiniarneqaraluarluni akissummik nassuitsumik qulaajaataasumik sulii nassaartoqanngilaq.

Nassuiaatit silap allanngorneranik imallit, tassa ukiuni 1400-kkut naalerneranni, issersuup takkunneragut annassinnaajunnaarnerat takorloorneqartarpoq, nalunarporli taannaannaq nungunneranut peqqutaasimanersoq ilimagisariaqarmat nerisaat kalaallit nerisaannit allaanerungarnaaviannngitsut. Nassuiaatit allat ila-

gaat issersuup inuuniarneq ajornarsisimamagu Islandimut nunasseqqikkiartorsimassut, tamannali Islandimiut allagaataanni takussutissaaleqissunnarpoq. Nassuiaatillu allat ilagaat 1400-kkut ingerlaneranni arfanniat tikillattaalermata akeraralugit sorsuttarsimagaat, ukiullu ilaanni ajorsartitaasimasut angutitaallu nungunneqarlutik qimataat arnat meeqqallu kalaallinut qimaallutik akuliussimasut. Tamanna inuup sananeqaataanik missuinikkut uppersarsineqarsinnaanersoq pissanganarpoq. Sulili allat oqaluttarput nungoqqajaalersut ilaat nunassar-sioqqillutik samunga Akilinermut ingerlaarsimasut nunallu timaannarsuani naggueqatigiit indianerit ilaannut akuliussimasut. Tassa nassuiaatit arlaat eqqortuunersoq nalunartut amerlaqaat.

Kalaallili oqaluttuatoqqaanni eqqaamasatut oqaluttuatullu tusaamasavut arlaqaalupput. Inuiaat maanna siulitsinnik taasakkavut naapitsipput inuiannik allanik, aallaqqaammullu akaareqatigiillutik inooqatigeeriarlutik imminnut akeqqiupput, kalaallilu qallunaat nunguppaat, tassa nassuiaat nunatsinni inuit atuartuunermittit pissarsiaat Atuaaniutitaat aq-putigalugit. Nassuiaalli taanna aamma naamakkunannngilaq.

Atuakkiortoq H.C. Petersen atuakiamik saqqummersitseqqammerpoq taallugu "Qallunaatsiat nunatsinnik atuinerat", atuagaq 100-t missaanni quppernilik. Atuakkami eqqartorneqarput qallunaatsiat, qimataannik takussutissat assigiinngitsut nunatsinni nunassiffigisimannngisaanni siumorneqarsimasut, taakkunanngalu qimataatillugit ilimagisat qitiutinneqarput. Nuup Qaqortullu eqqaanni nassaat allallu ilanngunniarnagit aalajangersimavoq taakkua atuakkami assigiinngitsuni sammineqartareeqimata. Atuakkiortup periarfissaqarnermigut nunap timaa angalaffigalugu oqaluttuat eqqaamaneqartut inuillu siumortarsimasaasa uppersarsaatigisinnasaannik ujarlerfigisarsimavaa, ilaatigut siumisarsimavoq, allatigulli pilersaarunni ajoraluartumik allannqortittariaqartarlugu akornutit assigiinngitsut pis-sutigalugit.

Atuakkami apeqquterpassuit sammineqarput. Tuttunniat eqalunniallu ikinngitsunik nunap timaani siumugaqartarput kalaallit sanariaasiinit allaanerusu-mik sanaanik illulianillu. Kangaatsiap kommuneqarfiaata timaani nunarujussu-arni aasivinni assigiinngitsuni ilisimasat takussutissallu sermip aakkiartornera ilutigalugu kuunnit neriorneqarlutik nungulersut oqaatigineqarpoq. Kangerlusuarmi mittarfiup ungasinngisaani qallunaatsiaqarfikutut isikkullit Kangaami-oriniut timaaliartartuisa ilisimasaat ilaatigut atuakkiortup takusimavai upper-

narsaaserlugit assilillugillu.

H.C. Petersenip apeqquterpassuit qallunaatsianut tunngasut erseqqissumik akissutissarsiuungilai, pingaartippaali siulinit eqqaamasat maannamut puigut-saalisariaqartut, annermik siunissami tamakkuninnga misissuiumaartussat najoqqutassaqaarniassammata. Apeqqulli nungunnerannut tunngasoq periarfissippaa peqqutaasutut eqqarsaatigineqarsinnaasunut. Kujataamiut ilaasa qaamasunik nujaqarlutillu tungujortunik iseqarneri qanganilli eqqumiigisaasartoq up-pernarsaataanerluni taqqavanimiut siuaasaasa ilaasa qallunaajunerannik; apeqqumnulli tamatumunnga ilaatinngilaa 1721-p kingorna niuertoqarfiliortiter-nerup aammattaq kingunerisinnaam-magu. Eqqartugaasa ilagaat Timmiar-miut eqqaanni najugalik 1880-kkut

ingerlaneranni Gustav Holmip ikiorti-gilluagaasa ilaat Naffalik, kalaaleqatini assignagit "qallunaatut" umilik. Atuak-kamili inuiaat allat, soorlu arfanniat, ka-laallit arnartaannik kinguaassiorsimasin-naeneri eqqaaneqanngillat.

Atuakkami "kalaallit qallunaallu" inooqatigiinnerinit pisut tikinneqarput. Eqqamaneqartunut ilaapput umiarsuit nungutsiartortut Kujataani isiginnaar-neqarsimasut kalaallinit qimaasunit. To-qorakkat amiakkui amat meeqqallu ka-laallinut nuussimapput, kalaallinut nuli-aalerlutik meeraallu piniartunngorlutik. Sinerissap ilaani aqqit qangali piusut qal-lunaatsiaqarsimaneranut takussutaasin-naasut, soorlu "Arnaq qallunaaq", "Qal-lunaannguit" il.il. qanoq ilillutik atsiun-neqarsimaneeri atuakkiortumit soquti-gineqarpoq, ilisimasaqarsinnaasunillu

ujartuivoq. Taama iliornera matumuuna ingerlateqqipparput.

Atuagaq atuaraminartuuvoq, ilisima-tuutut allagaanani. Atuakkiortup nunat-ta qallunaatsianik inoqarsimaneranik so-qutiginnittut periarfissikkumavai misis-sueqqullugit. Nuna angalaarfigalugu misissoraanni takusassaqaq siumugassa-nik inuit suliaannik, nunarpunumi ange-qaq atugaaneratalu oqaluttuassartaa su-li naammattumik allaaserineqarani.

H. C. Petersen: Qallunaatsiat
nunatsinnik atuinerat
Qaqortup Nuullu eqqaasa avataanni
Qupp. 96-it
Akia 98.00 kr.
ISBN 87-558-1895-1
Atuakkiortup februaari 2008